

قال الله تبارك و تعالی:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾

سوره مبارکه شمس، آیه ۹

امام خامنه‌ای مدظله العالی:

درس خواندن و تهذیب اخلاق و هوشیاری سیاسی همراه با تلاش‌های انقلابی، وظائفی هستند که دختران و پسران این نسل باید آنها را هرگز فراموش نکنند. ۱۳۹۸/۹/۲۴

عنوان:

شرح حدیث فطرت، امام خمینی (ره)

شناسنامه مطلب	
t-252	کد مطلب
تزکیه‌ای/تقوای عمومی/اصلاح اندیشه/تغییر بینش/نسبت به انسان	رده
فطرت، آیه فطرت، حدیث فطرت، چهل حدیث امام ره	برچسب
	توضیحات

پایگاه تزکیه‌ای، علمی، بصیرتی و مهارتی **نُمو**

nomov.ir

بالسند المتّصل إلى محمد بن يعقوب، عن محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد، عن ابن محبوب، عن علي بن رئاب، عن زرارة، قال: سألت أبا عبد الله، عليه السلام، عن قول الله عزّ وجلّ: «فَطَرَتِ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا.» قال: فطرهم جميعاً على التّوحيد.^۱

ترجمه: زراره گوید پرسش کردم از حضرت صادق، علیه السلام، از فرموده خدای تعالی: فطرة الله التي فطر الناس عليها. فرمود: «خلق کرد ایشان را همگی بر توحید.»

شرح اهل لغت و تفسیر گویند «فطرت» به معنای «خلقت» است. در صحاح است:

«الفطرة، بالكسر، الخلق.» و تواند بود که این «فطرت» مأخوذ باشد از «فطر» به معنای شق و پاره نمودن، زیرا که «خلقت» گویی پاره نمودن پرده عدم و حجاب غیب است. و به همین معنی نیز «افطار» صائم است: گویی پاره نموده هیئت اتصالیه امساك را. در هر حال، بحث از لغت خارج از مقصود ماست. بالجملة، حدیث شریف اشاره است به آیه شریفه در سوره «روم»: فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفاً فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ^۲ ما ان شاء الله اشاره اجمالی به این فطرت، و کیفیت آن، و چگونگی بودن مردم بر فطرت توحید، در ضمن فصول و مقاماتی چند می‌نماییم.

معنی فطرت

بدان که مقصود از فطرت الله، که خدای تعالی مردم را بر آن مفعول فرموده، حالت و هیئتی است که خلق را بر آن قرار داده، که از لوازم وجود آنها و از چیزهایی است که در اصل خلقت خمیره آنها بر آن مخمّر شده است. و فطرتهای الهی، چنانچه پس از این معلوم شود، از الطافی است که خدای تعالی به آن

۱ اصول کافی ج ۲، ص ۱۲، «کتاب ایمان و کفر»، «باب فطرت خلق بر توحید»، حدیث ۳.

۲ «پس روی خود همچنان به سوی آیین اسلام بدار، در حالی که در آن استواری به همان سرشت خدا که مردم را بر آن پدید آورد. در آفرینش خداوند هیچ دگرگونی نیست. دین راست اینست، اما بیشتر مردم نمی‌دانند.» (روم - ۳۰).

اختصاص داده بنی الانسان را از بین جمیع مخلوقات، و دیگر موجودات یا اصلا دارای این گونه فطرت‌هایی که ذکر می‌شود نیستند، یا ناقص‌اند و حظ کمی از آن دارند.

و باید دانست که گرچه در این حدیث شریف و بعضی از احادیث دیگر^۱ «فطرت» را تفسیر به «توحید» فرمودند، ولی این از قبیل بیان مصداق است، یا تفسیر به اشرف اجزاء شیء است، چنانچه نوعا تفاسیر وارده از اهل عصمت، سلام الله علیهم، از این قبیل است، و در هر وقت به مناسبت مقامی مصداقی مثلا ذکر شده و جاهل گمان تعارض کند. و دلیل بر آنکه در این مورد چنین است، آن است که در آیه شریفه «دین» را عبارت از فطرت الله دانسته، و دین شامل توحید و دیگر معارف شود. و در «صحیح» عبد الله بن سنان^۲ تفسیر به «اسلام» شده. و در «حسنه» زرارہ^۳ تفسیر به «معرفت» شده. و در حدیث معروف کَلَّ مولود یولد علی الفطرة. در مقابل «تہود» و «تنصّر» و «تمجّس» ذکر شده^۴. و نیز حضرت ابی جعفر، علیه السلام، حدیث «فطرت» را در همین حسنہ زرارہ به «معرفت» تفسیر فرموده است.

۱ اصول کافی ج ۲، ص ۱۲ و ۱۳، «کتاب ایمان و کفر»، «باب فطرة الخلق علی التوحید»، حدیث ۱ و ۵.

التوحید ص ۳۲۸-۳۳۱، باب ۵۳، احادیث ۱ و ۲ و ۴-۸. تفسیر برهان. ج ۳، ص ۲۶۱-۲۶۳. ذیل آیه ۳۰ سوره «روم».

۲ عن عبد الله بن سنان، عن أبي عبد الله (ع) قال: سألته عن قول الله عزّ وجلّ: «فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا» ما تلك الفطرة؟ قال: هي الإسلام. فطرهم الله حين أخذ ميثاقهم على التوحيد، قال: «ألست بربكم» وفيه المؤمن والكافر. (از عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) روایت شده که گفت از ایشان درباره آیه «همان سرشت خدا که مردم را بر آن پدید آورد» پرسیدم که این «سرشت» چیست؟ فرمود: اسلام است. خداوند آن گاه که بر یکتا پرستی از آنان پیمان گرفت، پدیدشان آورد. گفت: «آیا پروردگار شما نیست؟» و مؤمن و کافر هر دو در آن بودند.» اصول کافی، ج ۲، ص ۱۲، «کتاب الایمان و الکفر»، «باب فطرت خلق بر توحید»، حدیث ۲.

۳ عن زرارة، عن أبي جعفر (ع) قال سألته عن قول الله عزّ وجلّ: «حنفاء لله غير مشركين به». قال: الحنيفية من الفطرة التي فطر الله الناس عليها، لا تبديل لخلق الله. قال: فطرهم على المعرفة به، ... و قال: قال رسول الله (ص): كل مولود يولد على الفطرة. يعني المعرفة بأنّ الله عزّ وجلّ خالقه. كذلك قوله: «و لئن سألتهم من خلق السماوات و الأرض ليقولنّ الله». (از زرارہ از امام باقر (ع) روایت شده است که گفت از ایشان درباره آیه «در حالی که برای خدا بر آیین اسلام استوارند و او را شریکی نمی‌گیرند» پرسیدم. فرمود: «اسلام از همان سرشتی است که خداوند مردم را با آن پدید آورد. در آفرینش خداوند هیچ دگرگونی نیست.» فرمود: «مردم را با شناخت خود پدید آورد ...» و فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: «هر نوزادی با سرشت خدایی زاییده می‌شود، یعنی، با معرفت به اینکه خدای عزّ و جلّ آفریننده اوست. و همین گونه است آیه: «و اگر از آنها پرسی که آسمان‌ها و زمین را که آفریده؟ خواهند گفت: خداوند.» اصول کافی، ج ۲، ص ۱۲ و ۱۳، «کتاب ایمان و کفر»، «باب فطرت خلق بر توحید»، حدیث ۴.

۴ و قال (ص): كل مولود يولد على فطرة حتى يكون أبواه يهودانه وينصرانه ويمجسانه. (هر زاده شده‌ای بر فطرت توحید زاده است، پس والدین او او را یهودی یا نصرانی یا مجوس گردانند.) عوالی اللثالی، ج ۱، ص ۳۵، فصل چهارم، حدیث ۱۸.

پس، از این جمله معلوم شد که «فطرت» اختصاص به توحید ندارد، بلکه جمیع معارف حقه از اموری است که حقّ، تعالی شأنه، مفطور فرموده بندگان را بر آن.

امام خمینی (ره)، چهل حدیث (اربعین حدیث)، ص: ۱۸۰

نرم افزار مجموعه آثار امام خمینی (ره) مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور